

Актуальні проблеми формування творчої особистості педагога в контексті наступності дошкільної та початкової освіти: збірник матеріалів II Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (Вінниця, ВДПУ ім. М. Коцюбинського, 19-20 жовтня 2018) / за ред. О.А. Голюк; Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, факультет дошкільної, початкової освіти та мистецтв. – Вінниця ТОВ «Меркьюрі-Поділля» 2018. – Вип. 7. – С. 24-28. – 326 с.

Формування музичної культури студентів в класі

постановки голосу.

Штепа Ж.В., викладач

Пацкань І.В., викладач.

Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського (Україна).

Formation of music culture of students in class

with a voice.

Shtepa Zh.V., teacher

Patskan I.V., teacher.

Vinnitsia State Pedagogical University named after Mykhaylo Kotsiubynsky (Ukraine)

Анотація. *Стаття присвячена методам формування музичної культури у студентів - майбутніх вчителів музичного мистецтва у класі постановки голосу в світлі реформ професійної освіти та вимог самореалізації особистості в українському суспільстві.*

Ключові слова: *музична культура, постановка голосу, мистецтво.*

Abstract. *The article is about the methodology and methods of forming musical culture in the students of the department of music and pedagogies in the voice shaping class according to the reform of professional education and requirements of personality self realization.*

Keywords: *musical culture, voice, art.*

Складність культурної ситуації сьогодення, зниження загальної музичної культури українського суспільства виявляється не тільки в полярному розмежуванні сфер академічної та масової музики, а в наявності окремих субкультур, у плюралізмі мистецьких тенденцій, напрямів, стилів, течій, технік, у трансформації інтонаційної основи музики та системі виражальних засобів, що створюють труднощі у сприйнятті та розшифруванні музичної мови. Завдання освіти – допомогти студентам зрозуміти це розмаїття, усвідомити

закономірності й спадкоємність еволюції музичного мистецтва, виокремити позитивні тенденції і виробити надійні критерії оцінки сучасних музичних явищ. Майбутній вчитель музичного мистецтва є найважливішою ланкою у вихованні підростаючого покоління. Тому формування музичної культури студентів набуває ідеологічного та політичного значення. Саме він буде заохочувати дітей до музики та впливати на їх смаки.

Мета статті полягає в тому, щоб розглянути засоби формування музичної культури студентів в класі постановки голосу в світлі реформ професійної освіти та вимог самореалізації особистості в українському суспільстві.

Шляхи вирішення цієї проблеми ми розглянемо на окремо взятому предметі постановки голосу, розкривши його значення для студентів не лише в ракурсі набуття професійної майстерності, а й щодо формування певного рівня художньої свідомості вчителя-музиканта.

Постановка голосу є однією з профільюючих дисциплін в системі підготовки вчителя музичного мистецтва. Основною формою навчальної роботи є індивідуальні заняття. Індивідуальні заняття, які засновані на суб'єктивному підході, націлені на створення умов для розкриття та формування індивідуальності кожного студента, дають можливість не тільки озброїти його спеціальними знаннями, вміннями та навичками, а й розвивати його як особистість, його творчий потенціал [1, 117].

Доцільно, на наш погляд, посилити просвітницько-виховні функції кожної музичної дисципліни, розкривши її значення для студентів не лише в ракурсі набуття професійної майстерності, а й щодо формування певного рівня художньої свідомості майбутнього вчителя музичного мистецтва.

На заняттях з постановки голосу потрібно все більше включати в роботу вокальні твори, які розучуються «ескізно», з певною обмеженою метою. Це дає змогу не тільки одержувати певну користь від засвоєння прийомів вокальної та виконавської майстерності, а й розширювати світогляд студента, знайомлячи його з різними жанрами, стилями, формами вокальної літератури. На заняттях якомога більше застосовувати переконливість музичних прикладів, агітаційну силу «живого» звучання. Прослуховувати твори, які вивчає студент, у виконанні видатних співаків з подальшим обговоренням, обміном враженнями від виконання. Створення зацікавленої, творчої атмосфери на заняттях, яка б стимулювала студента до виконання, слухання класичної музики минулих епох і сучасної музики, способи різноманітних форм співпраці викладача зі студентами і студентів між собою, виникнення спільних проектів – все це активізує навчальний процес і сприяє розвитку музичної культури.

Розвиток вокального слуху є одним із головних завдань вокальної педагогіки. «Вокальний слух – це здатність не тільки чути голос, але ясно уявити собі й відчути роботу голосового апарату співака... У досвідчених співаків і вокальних педагогів м'язові відчуття... настільки загострюються, що за звуком ці люди миттю оцінюють «технологію» його утворення. Фізіологічною основою вокального слуху є взаємодія дуже багатьох органів чуття: слуху, м'язового відчуття, вібраційної чутливості, барорецепції і деяких інших. Вокальний слух – це не просто слух, а ціла система добре розвинених регулюючих зворотніх зв'язків голосового апарату»(4с.173). Розвиток вокального слуху відбувається не тільки на заняттях з постановки голосу, але й залежить від неакадемічних форм спілкування: концертів, оглядів, творчих конкурсів, обміну аудіо та відео записами. Розвинений, активний вокальний слух – це здатність оцінювати, свідомо контролювати і керувати якістю звучання голосу – важливий чинник, особливо необхідний для успішної майбутньої роботи з виховання дитячих голосів та формування ціннісних орієнтацій у музичній культурі студента.

Провідною тенденцією розвитку сучасного наукового знання і рушійною силою загальної орієнтації освіти є процеси інтеграції, які спричинили зміни у формуванні інтегративних явищ у системі мистецької освіти. Багато дослідників (Л. Масол, Т. Крижанівська, О. Рудницька та ін..) наголошують на тому, що мистецька освіта і формування особистості мають базуватися на принципі взаємодії всіх видів мистецтва. Проблема інтеграції навчальних дисциплін тісно пов'язана з проблемою міжпредметних зв'язків, які є першим рівнем інтеграції. Міжпредметні зв'язки в класі постановки голосу реалізуються шляхом виконання студентами музично-теоретичного аналізу вокальних творів. Особливо це стосується самостійної роботи студентів над розучуванням пісень з шкільного репертуару, вокалізів та нескладних вокальних творів, яка має починатись з розгорнутого музично-теоретичного аналізу цих творів при постійному контролі викладача з постановки голосу. Така форма роботи сприятиме закріпленню знань з музичних дисциплін, росту творчого потенціалу, а також вихованню ціннісних орієнтацій у сфері музики, смаків, потреб та здатності до самостійно-творчої роботи.

Музична педагогіка має предметні та методичні зв'язки з окремими природничими дисциплінами – фізіологією, медициною, психологією, що підкреслює її інтегративний характер. Вокальна педагогіка не може існувати без знань з анатомії та фізіології; побудови голосового апарату та функції окремих його органів; охорони та гігієни голосового апарату та інше. З метою забезпечення теоретичної підготовки майбутніх вчителів музичного мистецтва, свідомого ставлення до процесу формування методичних умінь і навичок, аргументувати з наукових позицій роль і значення співацької постави, застосування прийомів і вправ, розкривати причини виникнення недоліків та шляхи їх усунення. Такий науково-методичний підхід до навчального процесу сприяє формуванню певного рівня художньої свідомості студента.

Особливо яскравим прикладом втілення ідеї інтеграції є вокальне мистецтво, в якому природно «трансформувались» інші види мистецтв, а саме: музика, поезія, театр. Спів – це продовжена мова. На простому прикладі знайомих вокальних творів, пісень викладач має пояснити як взаємодіють два види мистецтва: поезія і музика, створюючи нову музично-поетичну якість, внаслідок чого збагачуються уявлення студентів про специфіку художньо-образного відображення світу, про закономірності музики, а також відбувається розширення не лише музичного, а й художнього світогляду. Музично-поетична інтерпретація вокального репертуару може бути досить різноманітною. Це пошуки можливих варіантів виконання окремих куплетів і пісні в цілому, залежно від драматургії поетичного тексту (коли музика іде за словом), тобто, коли акцент ставиться на мовній інтонації, або, навпаки, коли музична інтонація превалює. Звідси впливає різний динамічний розвиток, визначення кульмінацій окремих фраз і куплетів у цілому. Художнє спілкування починається з творчого процесу народження художнього тексту, в якому кодується за допомогою мови даного виду мистецтв концептуально наповнена і цілісно орієнтована художня думка. Таким чином, в умовах вокальної підготовки відбувається своєрідний діалог між викладачем, студентом і образом музичного твору, в результаті якого виникає «діалог цінностей». Характер і результат такого «діалогу» залежить не тільки від того, що автор втілює в художньому тексті, а й від того, що «дає» тексту підготовленість та активність сприймаючого. Таким чином, розуміння вокального твору сприяє перетворенню естетичної цінності, моральних норм автора в частину духовного світу студента.

Вокальна педагогіка тісно пов'язана з театральним мистецтвом, у теорії якого питання формування виконавських можливостей, розвитку засобів виразності й створення сценічного образу більше розроблені та мають певну систему. Про створення вокально-сценічного образу дуже влучно сказав видатний педагог, вокаліст П.В. Голубєв: «Створення образу має бути кінцевим результатом всього процесу співування. Це спрямовує роботу над твором і синтезує в єдине ціле окремі компоненти виконання. Але, щоб досягти того, перш за

все потрібно його глибоко відчути, побачити в своїй уяві, повірити в нього і зробити його переконливим для глядача. Цьому складному процесі уяви і почуттям повинна передувати велика думка». [4, 70]. Всі засоби сценічної виразності співу (сценічний темперамент, емоційно-темброва палітра, міміка й сценічні рухи) мають підпорядковуватись внутрішнім почуттям та глибокому розумінню твору. Лише вся сукупність мистецтв може розвинути повністю людські потенції, зробити особистість дійсно багатогранною, допомогти вдосконаленню всіх сторін її психіки та багатства внутрішнього світу.

Чудовим методичним матеріалом та можливим засобом розвитку музично-естетичної культури студентів є народна пісня, яка багатогранно відображає життя людини в різні суспільно-історичні епохи, розкриває її багатство і красу. Підкреслюючи педагогічне значення музичного фольклору в становленні особистості, В.О. Сухомлинський писав, що мелодія і слово рідної пісні – це могутня виховна сила, яка розкриває народні ідеали та надії [5, 208]. До навчального репертуару мають входити не тільки українські народні пісні, безумовно, вони повинні мати пріоритетне значення в розвитку музичної культури студентів, а й пісні народів світу, які сприяють кращому розумінню культури, побуту, традицій, специфіки музичної мови кожного народу.

Отже, посилення культурної домінанти постановки голосу та в освіті в цілому сприятиме розвитку мислення студентів, їх професійної впевненості та підвищення загального духовного рівня в суспільстві.

Список використаних джерел.

1. Алексюк А.М. Педагогіка вищої освіти./ А.М. Алексюк// Україна. Історія.Теорія: Підручник для ВУЗів. – К.: Либідь, 1998.
2. Давыдова В.В. Философско- педагогические проблемы развития образования./ В.В. Давыдова// - М.: Педагогика, 1981. С.117.
3. Марпатенко І. Павло Васильович Голубев – педагог-вокаліст./ І. Морпатенко // - К.: Музична Україна, 1980. – С. 70
4. Морозов В.П. Тайны вокальной речи./ В.П. Морозов// - М.: Наука, 1967. – С.173,190.
5. Сухомлинский В. О. О педагогической культуре./ В.О. Сухомлинский. Избранные педагогические сочинения в 3-х томах.// - Т.3. – ОМ.,1981. – С.208.